

Медвідь Ф.М., к.філос.н., професор МКА,
доктор наук в галузі політології,
Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ, Україна

Варава І.П., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

Твердохліб А.І., магістр права, аспірант,
Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ, Україна

ВІТЧИЗНЯНА ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА ДУМКА: ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ

Філософсько-правова думка в Україні пройшла у своєму розвитку наступні етапи: 1) докласичний (IX – ХУІІ ст.); 2) класичний (ХУІІІ – пер. пол. ХХ ст.); 3) ліберально-романтичний (др. пол. ХІХ – поч. ХХ ст.); 4) сучасний етап (з середини 80-х років ХХ ст.). Виникнення філософсько-правової думки в Україні історично відноситься дослідниками до періоду формування першої держави східних слов'ян – Київської Русі і ґрунтується на наступних факторах: а) поширення і виникнення писемності; б) християнізація Київської Русі [3, с. 573-665]; в) формування державності [3, с. 319-459]. Саме в цей період виникають перші філософсько-правові ідеї, що спочатку мали релігійно-міфологічний, а потім (у зв'язку з прийняттям і поширенням християнства) теологічний характер [5, с. 222-233].

Вартує зазначити, що власне філософсько-правові концепції почали формуватися в епоху Просвітництва (у класичний період). Для першого ж періоду становлення філософсько-правового знання (IX-ХVІІ ст.ст.) характерним є виникнення окремих ідей, що стали прообразом філософії права, зокрема, багата історична думка Київської Русі [2, с. 607-642]. До них можна віднести: ідею рівноцінності і рівноправності народів, сформульовану митрополитом Іларіоном у «Слові про Закон і Благодать» [4, с. 169-187]; ідею демократизації церкви і свободи совісті як майбутню підставу принципу автономії особистості; ідею права України на самовизначення і суверенітет, яку обґрунтовано в першій «Конституції України» Пилипа Орлика (1672-1742). Звідси і позиція ряду дослідників, що історичну ретроспективу вітчизняної філософії права доцільно почати її відлік з творчості Григорія Сковороди [6, с. 195].

Разом з тим, вартує зазначити, що «Перспектива може мати два напрямки: Можна дивитися назад, у минуле, можна – вперед, у майбутнє. Можливості і того, і другого різні. Ретроспектива має під собою

незалежний ґрунт, оскільки тут стикаємося з реальністю в її безпосередньому вигляді або у вигляді, опосередкованому джерелами. Власне, для цього існує історична наука, яку недарма вважають Великим Учителем. Щоправда, вчителем, який ще ніколи нікого нічого не навчив. Цей сумний каламбур, на жаль, має під собою безумовний ґрунт, але це не заперечує головного – здатності минулого полишити свій слід у майбутньому» [1, с. 51].

Філософія Просвітництва в Україні (кінець XVII — друга половина XVIII ст.) була безпосередньо пов'язана з діяльністю професорів Києво-Могилянської академії: Феофана Прокоповича, Стефана Яворського, Яна Козельського, Семена Десницького та ін. У цей час найважливішою була проблема універсального обґрунтування ідеї права, що спиралося на європейські ідеї «природного права» і «суспільного договору». До інших характерних рис філософсько-правової думки епохи Просвітництва в Україні можна віднести: а) зародження класичної національної філософії права; б) поширення і подальший розвиток в українській філософсько-правовій думці «філософії серця»; в) появу професійних філософів, які розробляли в тому числі філософсько-правові питання. «Філософія серця» (кардіоцентризм) виступає як світоглядно-методологічний фундамент національної філософії права. Цей філософський напрям припускає, що сутність людини визначається не тільки і не стільки свідомими психічними переживаннями (розумністю), а «серцем», яке є джерелом думок і пізнання. З позиції «філософії серця» акцент в обґрунтуванні права робиться на внутрішній духовній сутності права. Ідея права з позиції кардіоцентризму полягає не у формально зовнішньому примусі, а в регулюванні життя з урахуванням внутрішнього світу і свободи людини. Право при цьому розглядається як умова, можливість творчої самореалізації особистості, її індивідуального розвитку [7, с. 19]. Отже, історія і теорія вітчизняної філософсько-правової думки надзвичайно багата і потребує сучасного осмислення.

Література

1. Брайчевський М.Ю. Вступ до історичної науки: навч. посіб. Київ: КМ Akademia, 1995. 168 с.
2. Брайчевський М.Ю. Вибране. Київ: Вид-во ім. О.Теліги, 2009. Т. I: Суспільно-політичні рухи в Київській Русі. Історична думка в Київській Русі. Упоряд. Ю. Кухарчук. 720 с.
3. Брайчевський М.Ю. Вибране. Київ: Вид-во ім. О.Теліги, 2009. Т. II: Хозарія і Русь. Аскольд – цар київський. Упоряд. Ю. Кухарчук. 816 с.
4. Медвідь Ф.М., Чорна М.Ф. «Слово про Закон і Благодать» Митрополита Іларіона як визначна пам'ятка християнської думки. *Українська держава і Церква: філософські, теологічні та практичні аспекти співпраці в інтересах людини*: матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, МАУП, 19 трав. 2016 р. Київ:

ДП «Вид. дім «Персонал», 2016. С. 169-187.

5. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. Харків: Право, 2008. Т. 1.: Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України / за заг. ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина. 728 с.

6. Філософія права: навч. посіб. / О.О. Бандура, С.А. Бублик, М.Л. Заінчковський та ін.; за заг. ред. М.В. Костицького, Б.В. Чміля. Київ: Юрінком Інтер, 2000. 336 с.

7. Чижевський Д. Нарис з історії філософії на Україні. Мюнхен, 1983.

8. Юркевич П.Д. Історія філософії права (1868). Історія філософії права; Філософія права; Філософський щоденник. Вид. друге. Київ: Ред. журн. «Український Світ», 2000. 756 с.

УДК 342.9(043.2)

Мороз О.В., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня кафедри правосуддя,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна
Науковий керівник: Кравцова Т.М., д.ю.н. професор

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПРОЦЕСИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Становлення глобальної інформаційної індустрії, підвищення ролі знань та інформації в економічному і соціокультурному розвитку, зміни в усіх сферах життєдіяльності є наслідком цифровізації та формування інформаційного суспільства. У розвинених країнах сфера інформаційних технологій виступає запорукою соціального, економічного і політичного благополуччя. Починаючи з 90-х років ХХ століття розвиток інформаційного суспільства є пріоритетним напрямом державної політики в провідних країнах світу..

Особливістю розвитку сучасного суспільства є збільшення ролі інформаційної сфери в житті людини, а відповідно й інформаційної діяльності – сукупності дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави. Використання інформаційних процесів, пов'язаних з отриманням, зберіганням, обробкою, передачею та використанням інформації докорінно змінило функціонування суспільства. Створення інформаційного простору сприяє прозорому функціонуванню механізмів державного управління, зміцненню демократії та подоланню бюрократії. Цифрова трансформація суспільства, беззаперечно, є обов'язковою умовою ефективного функціонування внутрішньодержавних процесів.

Значна увага впровадженню цифрових технологій приділяється і в